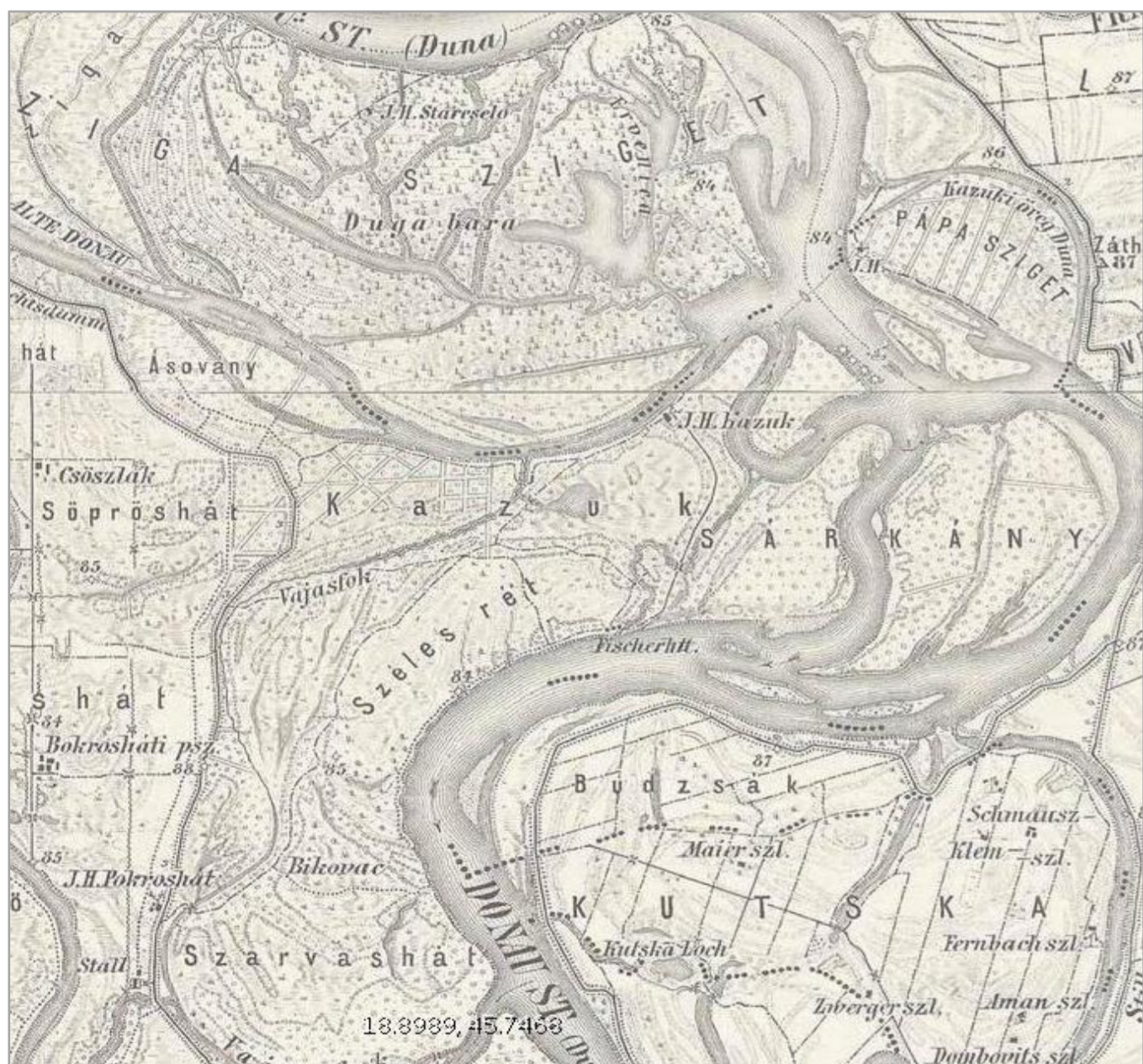

Uvod

U posljednja tri desetljeća u stručnoj literaturi postoji niz radova koji se bave povjesnim događajima, demografskim pitanjima, toponomastikom (ojkonimi, oronimi i hidronimi) i urbanističkim te graditeljskim pitanjima naselja u južnoj Baranji. Malo je radova (gotovo da i nema) koji se bave ekonomskim i sociološkim funkcijama pustara.

Ovdje je važno ukazati da se u mnogim stručnim radovima - kao i u javnom prostoru - površno koristi pojam pustare pa se tako mnoge nestale i postojeće naseobine - sela, farme, ekonomije, majuri, salaši, čarde, lugarice i konaci - nazivaju pustarama. To nije dobro; osim što ne odgovara objektivnom stanju ova pojava površnog korištenja pojma pustara prouzrokuje mnoge zabune u javnosti i, u osnovi, šteti društvenoj akciji i nastojanjima na revitalizaciji baranjskih pustara.

S4- Državna karta (1:25000) Habsburške monarhije (1869.-1887.) .

PUSTARE U BARANJI (8)

KATEGORIZACIJA NASELJA KOJA SE NAZIVAJU PUSTARAMA

dr. sc. Milan Ivanović * dr. sc. Dina Stober **

* PANON - think tank for strategic studies, Osijek

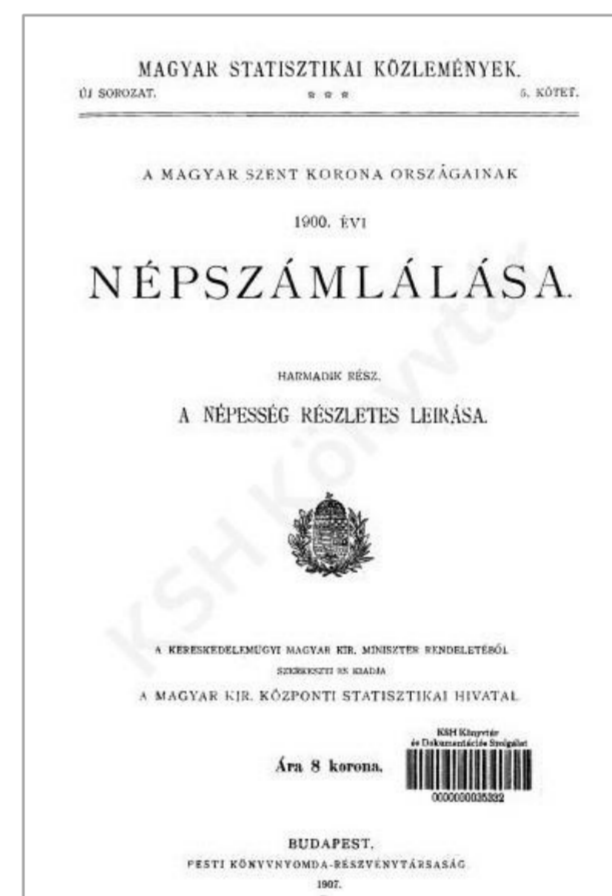
** Građevinski i arhitektonski fakultet Osijek

Izvori

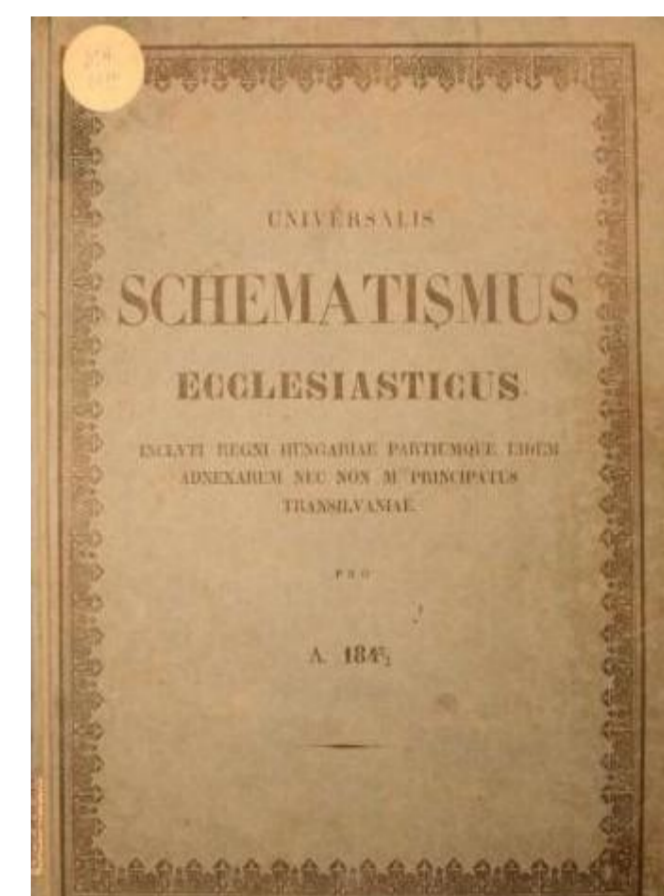
Popis naselja (1808.; 1907. i 1913. godinel; (sl. 1) - uz nazive gradova i sela nabraja mnogo malih naseobina od pustara i salaša do poljskih dobara. Te male naseobine imale su najčešće 1 ili 2 kuće. Mađarske državne statistike (popis stanovništva) (sl. 2) prikazuju broj stanovnika po naseljima u sastavu pojedinih okruga s naznakom da se radi o pustari. Vjerski popisi 'Schematismusi' (sl. 3), također, u popisima obuhvaćaju i manja naselja od sela - uz naznaku 'pustara' i pripadnost tih naselja odgovarajućim selima. Nazivi naselja (i pustara) mogu se pronaći i na državnim kartama Habsburške monarhije (sl. 4).

S1- Naslovnica izdanja "Popis naselja" (1422 stranice) Budimpešta, 1803.

S2- Naslovnica izdanja "Detaljan popis stanovnika 1900." Knjiga 1. (334 stranice) Budimpešta, 1902.

S3- Naslovnica izdanja "Opći crkveni popis" (719 stranica) Budimpešta, 1842.

Promjene naziva i statusa naselja

Tijekom više stoljeća – ratna događanja, burni politički i ekonomski procesi na ovim prostorima te promjene tehnologija značajno su utjecali na demografska i ekonomska kretanja u južnoj Baranji (danas dio Republike Hrvatske) što se odražavalo na nazive i upravni status naselja te broj i strukturu stanovnika.

Mnogi od navedenih povjesnih izvora nisu bili dostupni (u kompletu) istraživačima u prošlom stoljeću - tako da se u mnogim stručnim radovima navodi pogrešni status niza naselja nazivanjem 'pustare'. U javnosti, pak, najčešće se koristi 'copy-paste' metoda (bez provjere istinitosti) i zbog te površnosti stvara se zabuna. Neke pustare su (uslijed navedenih promjena) dobile status sela, a neke male naseobine i neke pustare su nestale - ali se i dalje pogrešno koristi njihov naziv (koji je u međuvremenu promijenjen) iz vremena kada su bile naseljene. U ovom se radu daju priloge za povjesnu kategorizaciju naselja u Baranji.

Zaključak

Na pustarama u južnoj Baranji desetljećima je živjelo i radilo po više stotina Baranjaca. Burni povijesni događaji (ratovi, politički i ekonomski procesi te promjene u tehnologijama) značajno su utjecali na demografska kretanja nazive i upravni status naselja. Stoga je potrebno usvojiti i koristiti novu povjesnu nomenklaturu - za koju ovaj rad daje priloge.